

ھاماس

(پەلەستىندىكى ئىسلامىي قارشىلىق كۆرسىتىش ھەرىكىتى)

ئېنىقلىما:

ھاماس پەلەستىندىكى جىھادىي ئىسلام ھەرىكىتى بولۇپ، پەلەستىننىڭ غەززە شەھىرىدە مەيدانغا كەلگەن، كېيىن مۇستەملىكە ئاستىدىكى بارلىق زېمىنغا تارقالغان. ھەرىكەتنىڭ ھىجرىيە 1409 - يىلى مۇھەررەم ئېيىنىڭ 1 - كۈنى، (18/8/1988) ئېلان قىلغان ئەھدىنامىسىدە ئوتتۇرىغا قويغىنىدەك، بۇ ھەرىكەت پەلەستىندىكى مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ بىر قانچى ھېسابلىنىدۇ.

قورۇلىشى ۋە ئاساسلىق كىشىلىرى:

◆ ھاماس 1987 - يىلى 14 - ئۆكتەبىردە ئېلان قىلغان بىرىنچى قېتىملىق باياناتىدا، مۇستەملىكە ئاستىدىكى پەلەستىندىكى مۇسۇلمان قېرىنداشلار جامائىتىنىڭ ئۇرغۇچى بىلىكى ئىكەنلىكىنى ئېلان قىلغان ۋە يەھۇدىي دۈشمەنلىرىگە زۇرۋانلىقنى كۈچەيتكەنسىرى، تېخىمۇ ئارتۇق قاتتىق قوللۇقلارغا دۇچ كىلىدىغانلىقىنى ئېيتىپ تەھدىد سالغان... ئىسلامنىڭ پەلەستىن مەسىلىسىنى ھەل قىلىشتىكى ئەمەلىي يول ئىكەنلىكىنى تەكىتلىگەن. ھاماس ئەرزىمەس خەلقئارالىق كونفېرىنسلار، تىنچلىق بىلەن ھەل قىلىش پەردىلىرىنىڭ ئارقىسىدا ئولتۇرۇپ ۋاقىت ۋە كۈچنى ئىسراپ قىلىشنى رەت قىلىدۇ.

◆ ھاماس ھەرىكىتى ئېلىپ بارغان چوڭ ئىشلارنىڭ بىرى، 1987 - يىلى، 8 - دېكابىر كۈنى "تاش ئىنقىلاۋىي" دەپ ئاتالغان قەيسىرانە خەلق قوزغىلىڭىدۇر. ئۇلار يۈزلىگەن شېھىدلارنى، مەھبۇسلارنى قۇربان قىلدى ۋە ھېلىھەم قىلىۋاتىدۇ... ھەرىكەت پەلەستىن يەھۇدىي پاسكىنىچىلىكىدىن ئازاد بولمىغۇچە ئىنقىلاۋىنى قەتئىي توختاتمايدىغانلىقىنى ئېيتىدۇ.

◆ ھازىرغىچە ئېلان قىلىنغان كۆزگە كۆرۈنگەن كىشىلىرى:

- شەيخ ئەھمەد ياسىن: ئەللىك يىلدىن ئارتۇق زاماندىن بىرى ئولتۇرۇپ قالغان كىشى بولۇپ، ھاماس ھەرىكىتىنىڭ قۇرغۇچىسى ۋە تۇنجى قوماندانى. 1984 - يىلى غەززەدىكى ئۆيىدىن يەھۇدىي قىساسچىلىرىغا قارشى ھەربىي ھەرىكەت ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن تەييارلىغان قوراللار چىقىپ قالغانلىقى ئۈچۈن يەھۇدىيلار تەرىپىدىن قولغا ئېلىنىپ، بىر قانچە يىللىق قاماققا ھۆكۈم قىلىنغان. ئۇ مۇستەملىكە ئاستىدىكى پەلەستىندىكى يەھۇدىي تۇرمىسىدا گۆرۈدە ئىدى. ئۇ ئاخىرىدا قويۇپ بىرىلدى.

- ئۇستاز خەلىل قەۋقا: ھاماس قوماندانلىرىنىڭ بىرى بولۇپ، خەلق قوزغىلىشىدىن كېيىن، يەھۇدىي باسقۇنچى كۈچلىرى ئۇنىڭ مۇستەملىكە ئاستىدىكى پەلەستىندىن سۈرگۈن قىلغان.

شەيخ ئەھمەد ياسىننىڭ ھاياتىغا ئائىت بۇ مەلۇماتلار ئالدىنقى ئەسىرنىڭ ئاخىرلىرىدا يېزىلغان بولۇپ، ئۇ چاغدا شەيخ ياسىن ھايات ئىدى. شۇڭا ئوقۇرمەنلەرنىڭ بۇ مەلۇماتلارنى بورۇنقى شۇ ۋەزىيەتتە تۇرۇپ مۇلاھىزە قىلىشىنى ئۈمىد قىلىمىز - تەرجىمان.

پىكىر ۋە ئېتىقادلا:

◊ ھاماس ھەرىكىتىنىڭ پىكىر ۋە ئېتىقادلىرى ئۇنىڭ ھىجرىيە 1409 - يىلى مۇھەررەم ئېيىنىڭ 1 - كۈنى (18/8/1988) ئېلان قىلغان بىرىنچى قېتىملىق ئەھدىنامىسىدە ئۆز ئىپادىسىنى تاپىدۇ: بىز ئۇلارنى تۆۋەندىكىچە يېغىنچاقلىشىمىز مۇمكىن:

- ئىسلام قارشىلىق كۆرسىتىش ھەرىكىتى: ئىسلام ئۇنىڭ مېتودى بولۇپ، ئۇنىڭدىن كائىنات، ھايات ۋە ئىنسان توغرىسىدىكى پىكىر، چۈشەنچە ۋە تەسەۋۋۇرلىرىنى ئالىدۇ. بارلىق پائالىيەتلىرىنى ئۇنىڭغا ھۆكۈم قىلدۇرىدۇ. ئۇنىڭدىن (ئىسلامدىن) ئالىدىغان قەدەملىرىنىڭ يۈنۈلىشىنى بەلگۈلەپ بىرىشىنى تەلەپ قىلىدۇ. (بىرىنچى ماددا)

- ئىسلام قارشىلىق كۆرسىتىش ھەرىكىتى ئىسلامىي ھەرىكەت بولۇپ، ئىسلامنىڭ كەڭ مەرھەمەتلىك ئىكەنلىكىدە چىڭ تۇرىدۇ. ئۇ ئىسلامنىڭ سايسىدا بارلىق دىنلارنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى ئۆزلىرىنىڭ جېنى، مېلى ۋە ھوقۇقلىرىدىن خاتىرجەم ھالدا ئۆز - ئارا ياشىيالىشى تامامەن مۇمكىن، دېگەن قاراشنى ئىلگىرى سۈرىدۇ.

- پەلەستىن زېمىنى مۇسۇلمان ئەۋلادلىرىغا قىيامەتكە قەدەر قالدۇرۇلغان ئىسلامىي ۋە قىز زېمىن بولۇپ، ئۇنىڭدا ياكى ئۇنىڭ بىر قىسمىدا ئاشۇرۇۋېتىشكە ۋە ياكى ئۇنىڭدىن ياكى ئۇنىڭ بىر قىسمىدىن ۋاز كېچىشكە بولمايدۇ. بىرەر ئەرەب دۆلىتى ياكى بارلىق ئەرەب دۆلەتلىرى، پادىشاھ، رەئىس ياكى بارلىق پادىشاھ ۋە رەئىسلەر، مەيلى پەلەستىنلىك ياكى ئەرەبلەرنىڭ بولسۇن بىرەر تەشكىلات ياكى بارلىق تەشكىلاتلار بۇنى ئاشۇرۇۋېتىش ياكى ئۇنىڭدىن ۋاز كېچىش ھوقۇقىغا ئىگە ئەمەس.

- پەلەستىن زېمىنىدا يەھۇدىيلارغا قارشى جىھاد قىلىش بارلىق ئەر - ئايال مۇسۇلمانلارغا پەرز ئەيىن بولۇپ، ئايال كىشى يولدىشىنىڭ رۇخسىتىسىز ئۇرۇشقا چىقالايدۇ... پەلەستىن مەسىلىسى جىھادسىز ھەل بولمايدۇ.

- پەلەستىن مەسىلىسىنى تىنچلىق يولى بىلەن ھەل قىلىش، دەپ ئاتىلىدىغان تەكلىپلەرگە قارشى تۇرۇش؛ چۈنكى ئۇ ۋاقىت ئىسراپ قىلىش، ئەھمىيەت كۈچ سەرپ قىلىشتىن ئىبارەتتۇر.

- ئازاتلىق ھەرىكىتىدە مۇسۇلمان ئاياللارنىڭ رولى ئەرلەرنىڭ رولىدىن تۆۋەن تۇرمايدۇ. ئۇلار ئەرلەرنى يىتىشتۈرىدۇ، ئىسلامدىن ئېلىنغان ئەخلاقىي چۈشەنچىلەر ۋە ئەدەب - ئەخلاق بويىچە ئەۋلادلارنى يىتىشتۈرىدۇ.

- پائالىيەتلىرىدە ئىسلامىي دائىرىدىلا بولىدىكەن باشقا ئىسلام ھەرىكەتلىرىنىڭ كۆز قاراشلىرىغا ھۆرمەت قىلىدۇ.

◊ بۇ ئەھدىنامە 36 ماددىدىن تەركىپ تاپقان بولۇپ، ئۇنىڭ مۇھىملىرىدىن بىرى پەلەستىن ئازاتلىق تەشكىلاتىنى ئىسلام قارشىلىق كۆرسىتىش ھەرىكىتىگە ئەڭ يېقىن

ھەرىكەت، دەپ قاراشتىن ئىبارەت. ئەمما، ئۇنىڭ سىكولارىستىك پىكىرنى ئۆزىنىڭ ئاساسىي لىنىيەسى قىلغانلىقىنى قوللىمايدۇ.

پىكىر ۋە ئەقىدىلەرنىڭ يىلتىزى:

«ھاماس» ئەھدىنامىسىنىڭ ئىككىنچى ماددىسىدا، ئۆزىنىڭ پەلەستىندىكى مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ بىر قانچى ئىكەنلىكىنى، پىكىر ۋە ئەقىدىلەرنىڭ يىلتىزىنىڭ ئىسلامنىڭ ھايات، ئىنسان ۋە كائىنات توغرىسىدىكى تەسەۋۋۇرلىرىغا تۇتىشىدىغانلىقىنى ۋە سەلەپ - سالىھلارنىڭ ئىش - ئىزلىرىنى ئۆزلىرىگە ئۈلگە قىلىدىغانلىقىنى ئېلان قىلغان.

يۇقىرىقىلاردىن شۇ نەرسە ئايدىڭلىشىدۇكى: ھاماس ھەرىكىتى پەلەستىندىكى جىھادىي ئىسلامىي ھەرىكەت بولۇپ، پەلەستىننىڭ غەززە رايۇنىدا مەيدانغا كەلگەن، كېيىن مۇستەملىكە ئاستىدىكى بارلىق پەلەستىن زېمىنىغا تارقالغان. ئۇنىڭ تۇنجى قوماندانى شەيخ ئەھمەد ياسىن، ئەللىك يىلدىن ئارتۇق ۋاقىتتىن بىرى ئۆلتۈرۈپ قالغان. ھاماس ھەرىكىتى ئىسلامنى ئۆزىنىڭ مېتودى قىلغان. ئۇ ئىسلامنىڭ مەرھەمەتلىك كەڭ ئىكەنلىكى پىرىنسىپىدا چىڭ تۇرىدىغان ئىنسانپەرۋەر ھەرىكەت بولۇپ، ئىسلامنىڭ سايسىدا بارلىق دىنلارنىڭ ئەگەشكۈچىلىرىنىڭ ياشاش ئىمكانىيىتى بار، دەپ قارايدۇ. شۇنىڭدەك، پەلەستىن زېمىنىنى بارلىق ئىسلام ئەۋلادلىرىغا قالدۇرۇلغان ۋە قىز زېمىن بولۇپ، ئۇنىڭدا ياكى ئۇنىڭ بىر قىسمىدا ئاشۇرۇۋېتىشكە ۋە ياكى ئۇنىڭدىن ياكى ئۇنىڭ بىر قىسمىدىن ۋاز كېچىشكە بولمايدۇ، بۇنداق قىلىشقا بىر ياكى بارلىق ئەرەب دۆلەتلىرىنىڭ ھەقىقىي يوق، پەلەستىندىكى يەھۇدىيلارغا قارشى جىھاد قىلىش بارلىق ئەر - ئايال مۇسۇلمانلارغا پەرز ئەين، دەپ قارايدۇ.

ئەتراپلىق مەلۇمات ئۈچۈن پايدىلىنىش مەنبەلىرى:

- ئەھمەد ئېرزۇددىن: حركة المقاومة الإسلامية (حماس) في فلسطين، ئىسلامىي نەشىر قىلىش، تارقىتىش نەشرىياتى - قاھىرە.
- ئىسلام قارشىلىق كۆرسىتىش ھەرىكىتى (ھاماس) نىڭ ئەھدىنامىسى.
- ھەرىكەتنىڭ ئىزچىل ئېلان قىلىنىپ كەلگەن باياناتلىرى...
- سەئۇدى ئەرەبىستان: مجلة الدعوة، 1409ھ / 10 / 13.

سىكولارىزم: بۇ ئاتالغۇ تىلىمىزدا ھەر خىل ناملار بىلەن ئاتىلىپ كېلىۋاتىدۇ، بۇنىڭ ئەسلىسى ئىنگىلىزچىدىن كەلگەن بولۇپ، "دىندىن تاشقىرى ھاكىمىيەت تۇرۇمىنى ياقلاش، دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ، بۇنى ئەرەبچىدىكى "ئېلىمانى" ياكى "تۈركچىدىكى "لايك" ئاتالغۇلىرى بىلەن ئەمەس، ئىنگىلىزچىدىكى سىكولارىزم، دېگەن شەكىلدە ئالسا، ئەڭ مۇۋاپىق بولىدۇ، چۈنكى ھازىر يۈسۈپ قەرداۋىنىغا ئوخشاش بۇ تېمىدا مەخسۇس ئەسەر يازغان ئىسلام ئالىملىرىمۇ "ئېلىمانى" دەپ ئېلىشنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى ئىلگىرى سۈرۋاتىدۇ. - تەرجىمان.

- "المجتمع" ژۇرنىلى نەشىر قىلغان، مۇستەملىكە ئاستىدىكى پەلەستىن سۈرگۈن قىلىنغان ھاماسنىڭ رەھبەرلىرى بىلەن ئۆتكۈزۈلگەن بىر قانچە قېتىملىق سۆھبەت.

د. ئابدۇللاھ ئەززام: حماس حركة المقاومة الإسلامية في فلسطين، هۇدا نەشرىياتى